Cocreació i publicacions científiques que dignifiquen la docència

written by Benjamín Menéndez | 18 d'August de 2023

Quan vaig començar a treballar com a professor l'any 1994, ja es percebia entre molts docents un cert desencant i llenguatge de la queixa que, amb el temps, els processos d'implantació de la LOGSE van aguditzar i generalitzar socialment. Vaig viure esta època amb l'entusiasme de la persona que comença, abraçant la innovació metodològica per donar resposta a mancances recordades com a alumne en els meus anys d'institut i que com a docent novell començava a veure en un sistema que deixava moltes persones enrere. El sistema perdia la capacitat d'ascensor social per als més desfavorits (augmentaven el fracàs i l'abandonament escolar), i no acabava de satisfer les expectatives de millora, obtenint uns resultats habitualment per baix de la mitjana europea.

Com possiblement els passaria a més docents, encara que amb els anys van seguir intactes el meu compromís amb l'alumnat, el desig d'innovació i de millora, es feia evident que tot això no seria suficient per a canviar les coses i encara menys per a aconseguir l'èxit de tots i totes. El desànim treia el cap, per la qual cosa de vegades no era estrany caure en el llenguatge de la queixa per la burocratització creixent, els canvis legislatius i una

formació poc rigorosa i moltes vegades basada en ocurrències que moltes vegades, lluny d'ajudar, conduïa al desencant.

En el meu cas particular, després de quatre anys als EUA, on vaig sentir parlar per primera vegada de "*evidence-based instruction*", va ser cap a l'any 2012 quan van vindre a canviar-ho tot les actuacions educatives d'èxit (AEE), identificades al Projecte INCLUD-ED de la UE (2006-2011) i vinculades al concepte de l'aprenentatge dialògic formulat per Ramón Flecha molts anys abans. De sobte vaig descobrir, alhora que altres docents, que durant dècades se'ns havia ocultat (o almenys no se'ns havia transmés) l'existència d'evidències científiques d'impacte social (ECIS) en educació; d'evidències científiques molt avalades a nivell internacional que aconseguien les més grans millores en tots els contextos, per a tots i totes, en plena inclusió i en totes les dimensions de l'aprenentatge acadèmic: la cognitiva, l'emocional i l'ètica i social.

D'un dia al següent, d'una formació quasi sense vincles amb les escoles i cap amb la comunitat científica internacional, passem a una formació dialògica amb personal investigador d'alt nivell científic en col·laboració amb escoles que transformaven les comunitats amb les AEE. Hui és molt esperançador veure estendre's este model i com la professionalitat dels docents es reforça per formacions dialògiques, basades en evidències, amb les quals aconsegueixen per a les seues pròpies comunitats millores en aprenentatge, en índexs de promoció i notes en proves estandarditzades, en convivència i en reducció del fracàs escolar. Anant més enllà, esta formació dialògica, lluny de ser una mera transferència de sabers, ha vingut a crear una cultura de la cocreació dins d'una comunicació inclusiva de la ciència que uneix persones investigadores amb docents, famílies i alumnat, en diàleg igualitari, perquè tots i

totes participem del coneixement científic i dels beneficis que en resulten.

A més de la importància de centrar la nostra formació i pràctica en les evidències d'impacte social, que ja sabem que funcionen i són el millor per al nostre alumnat, i adoptar en este procés una perspectiva dialògica, un altre element clau que han portat les evidències és la importància de l'ús de fonts amb aval científic internacional. Ja el 2008 podíem llegir al llibre *Aprendizaje dialógico en la sociedad de la información*:

> *«Hui ja és possible funcionar de manera científica en educació. Hui se sap quines són les actuacions pràctiques que disminueixen el fracàs escolar i quines les que l'augmenten. Encara que potser no les coneixem encara, sí que tenim a les nostres mans la possibilitat de conéixer-les…»*

Hui, a l'any 2023, es pot afirmar amb més rotunditat que, més fàcilment que mai, les tenim al nostre abast i que les coneixem gràcies a les plataformes científiques disponibles. Unes plataformes amb què podem distingir enganys d'evidències, en educació (Adhyayana) i en temes de gènere (Sappho), i podem plantejar dubtes i dialogar-hi. Comptem també amb publicacions digitals com Periódico Educación o Diario Feminista, les quals, superant les opinions més o menys fundades o les ocurrències, cada dia difonen evidències d'impacte social i publiquen ressenyes d'articles procedents d'autories i revistes molt diverses i d'alt impacte sobre tots aquells temes que, a la pràctica , més incideixen en la millora de tots els xiquets, xiquetes i adolescents.

Amb tot el que s'ha assenyalat s'està aconseguint el reencant de cada vegada més i més docents, no només dels

més joves o de qui està a la meitat de la seua carrera, sinó també dels que, com jo, van començar a l'ensenyament a principis dels 90 i ja veuen la recta final de la seua carrera. Reencant per veure's situats per fi al lloc que tot professional mereix, recolzats per la millor evidència científica disponible i en col·laboració amb els investigadors i investigadores, amb el seu alumnat, les famílies i amb tota la comunitat educativa per aconseguir els millors resultats per a tots i totes.